

Willem Bartel van der Kooi.
Door Mattie Bruining-Hoeksma

Ja, wie kent hem niet, de bekende schilder Willem Bartel van der Kooi, geboren in Augustinusga. Nou ik kende hem eerlijk gezegd niet. Er is een straat naar hem vernoemd in zijn geboortedorp en het is dat hij in 2018 centraal staat omdat het dan 250 jaar geleden is dat hij werd geboren. Het dorp Augustinusga is dan cultureel hoofddorp van de gemeente Achtkarspelen. Dat is ook de reden dat ik me in hem verdiept heb en erachter kwam dat wij dezelfde voorouders delen. Ik moet dan wel terug naar 1543, maar toch.....

Dankzij het speurwerk van Reid van der Ley (1955-2011) (*Gens Nostra 1995*), ben ik heel wat te weten gekomen.

Willem Bartel werd geboren op 15 mei 1768.

Omdat de doop- en trouwboeken van Augustinusga van vóór 1772 niet meer aanwezig zijn en er zelfs misschien helemaal niet zijn geweest, was het moeilijk zoeken. Daar kwam ik in mijn onderzoek naar de voorouders van mijn man ook al achter. Erg lastig.

Gelukkig kon Reid andere bronnen aanboren.

Willem Bartel was een zoon van Binne Klazes van der Kooi en Teetske Willems.

Vader Binne was 'klerk ter secretarie' en in de Bataafse tijd tevens 'ontvanger-generaal van der flooreenrenten van Achtkarspelen'.

Binne bezat jacht- en visrechten die hij echter afstond aan generaal Bonhomme, onder voorbehoud dat hij zijn vogelkooi mocht behouden. Dit was voor hem blijkbaar erg belangrijk en waarschijnlijk staat zijn achternaam daar ook mee in verband. Ik kan hem niet vinden in 1811 bij de aanneming van de achternaam, dus waarschijnlijk gebruikte hij die achternaam al vóór die tijd. Hij kocht in 1795 de sate Sarabosch, gelegen tussen Gerkesklooster en Visvliet, deze verhuurde hij aan zijn zoon Teade Sjouke.

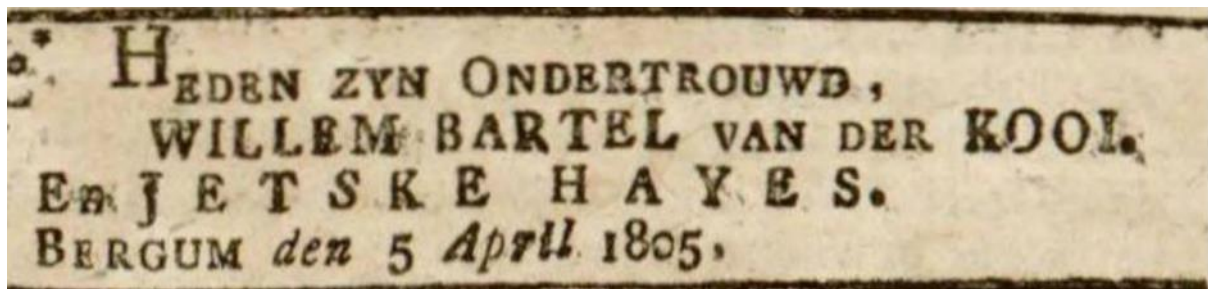
Willem Bartel begon al jong met tekenen; nog voor hij kon lezen en schrijven tekende hij met een stok in het zand grote beelden.

Toen hij 12 was mocht hij in de leer bij Beerent Alberts Faber, een 'verwer' in zijn woonplaats (1755-1826, ongehuwd). Het jaar daarop ging hij in de leer bij Wessel Pieters Ruwersma (1750-1827) in Buitenpost. Daarna kwam hij nog bij enkele andere schilders in de leer.

In 1795 werd hij één van de twee vertegenwoordigers van Achtkarspelen in de 'vergadering van Representanten 's Volks van Friesland'. Je zou kunnen zeggen: zij kwamen op voor het gewone volk, het stemrecht was niet langer voorbehouden aan de mensen met geld en macht.

Een jaar later volgde zijn benoeming tot secretaris en boedelontvanger van Achtkarspelen. Hier kwam een einde aan toen hij in 1798 tekenmeester aan de Franeker Universiteit werd, een functie die hij tot 1811 zou uitoefenen.

Op 21 april 1805 trouwde Willem Bartel in Burgum met Jetske Hayes. Dochter van Haye Tjallings Haisma.

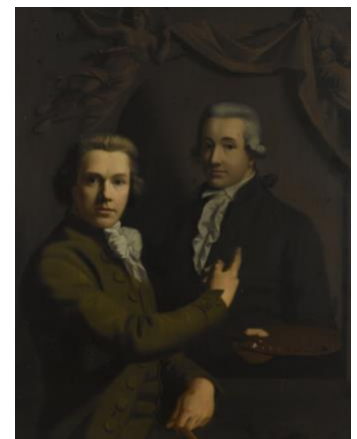
bron: Delpher.nl, Leeuwarder Courant van 13 april 1805.

Later woonde hij in Leeuwarden (onder andere aan de Ossekop) van 1813 tot aan zijn dood in 1836 en onderwees hij vele aankomende kunstenaars en bouwmeesters. Willem was zelf vooral een portretschilder.

'zelfportret' bron: Rijksmuseum

Willem en Jetske kregen drie zonen:

1. Binne geboren in 1806 in Franeker, werd maar 24 jaar oud. Na een studie medicijnen in Franeker, promoveerde hij in 1830 te Leiden tot 'medicinae doctor'. Drie maand later overleed in Leeuwarden aan een borstkwaal.

2. De tweede zoon was Haye geboren in 1807 te Franeker, hij studeerde rechten in Franeker en Groningen en was lid van Gedeputeerde Staten van Friesland. Hij was ook arts te Dronrijp. Hij overleed in 1890 te Velp. Hij kreeg met zijn vrouw Martha Kuipers vier dochters die allen, op leeftijd, ongehuwd overleden.

3. De derde zoon werd geboren in 1809, maar leefde maar twee weken terwijl Jetske in het kraambed stierf.

Er is dus geen verder nageslacht van Willem en Jetske.

In 1808 ontving Willem Bartel van koning Lodewijk Napoleon een prijs voor het beste genrestuk voor zijn schilderij 'de aangeboden brief'.

Enkele van de belangrijkste werken van Willem Bartel waren de portretten die hij schilderde van Koning Willen I en zijn vrouw en 'het gestoorde pianospel' en 'de minnebrief'. Deze hangen in het Rijksmuseum.

'het gestoorde pianospel' bron: Rijksmuseum

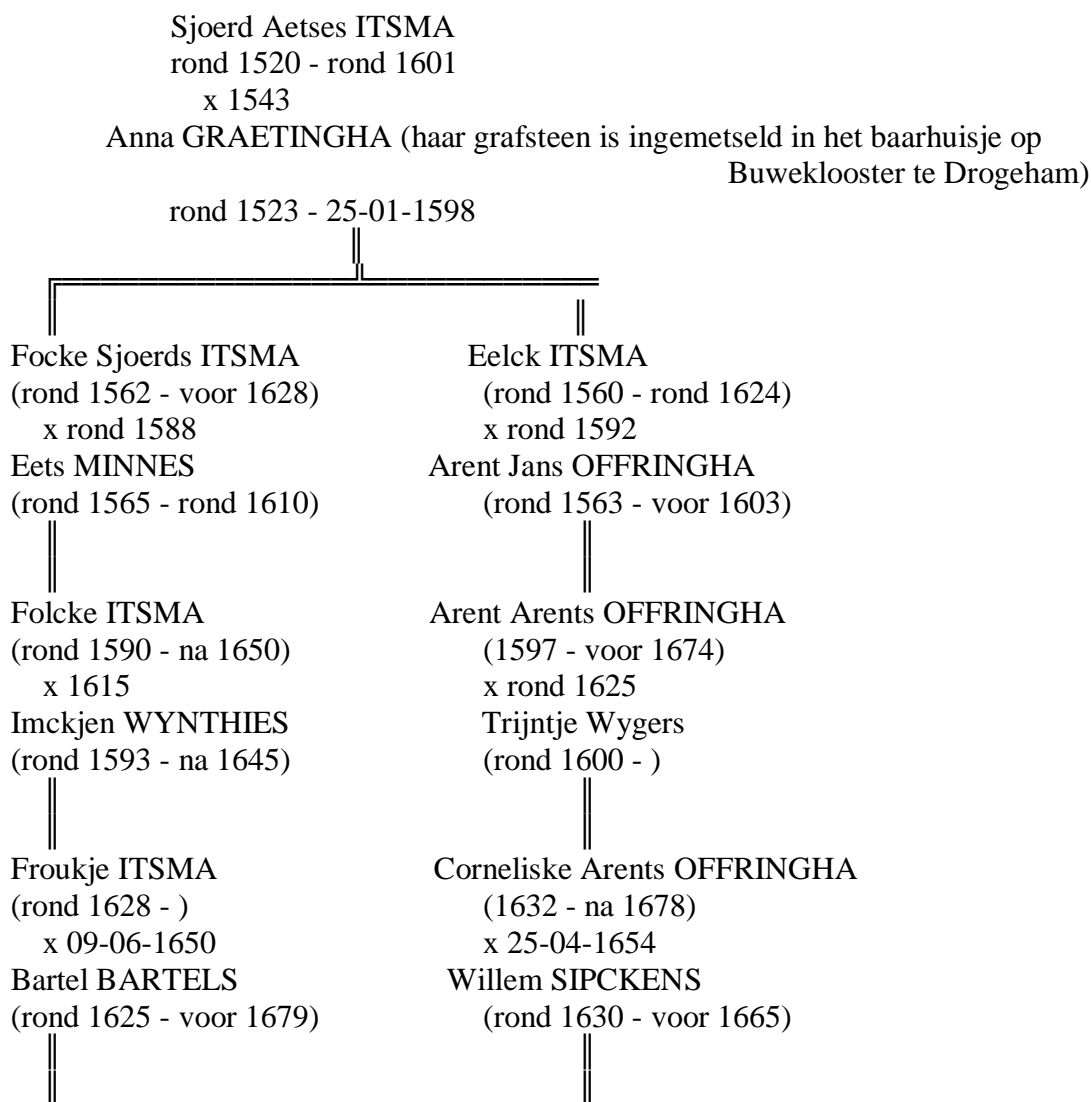
Uit akten (allefriezen.nl) blijkt dat Willem in 1832 nogal wat bezittingen had o.a. in de gemeente Achtkarspelen, nl in Surhuizum, de Kooten en Drogeham.

Willem overleed toen hij 68 jaar oud was.

Groninger Courant van 19 juli 1836. bron: Delpher.nl

De lijn van Willem Bartel naar mij:

Melle BARTELS
(rond 1655 - voor 1722)
x 29-04-1683
Wypkjen DOUWES
(rond 1660 -)

Froukje MELLES
(04-1684 - na 1738)
x
Willem MINOLTS
(- voor 1727)

Willem WILLEMS
(26-10-1727 - voor 1790)
x 11-01-1767
Ruurdje WYTSES
(rond 1739 - 06-09-1809)

Willem LEEGSMa
(rond 1771 - 19-12-1840)
x 18-05-1800
Engeltje WIJMA
(14-06-1775 - 19-10-1858)

Antje LEEGSMa
(05-02-1807 - 28-11-1873)
x 10-05-1834
Gerlof KOOTSTRA
(24-04-1804 - 14-08-1877)

Geeske KOOTSTRA
(06-12-1851 - 23-12-1924)
x 13-05-1871
Fokke Pieters HOEKSMa
(22-08-1831 - 23-06-1904)

Jelle HOEKSMa
(08-07-1882 - 18-01-1970)
x 18-05-1912
Baukje de GRAAF
(22-03-1887 - 17-11-1966)

Louw HOEKSMa

Sjoerdjtje Willems
(- voor 1701)
x rond 1685
Klaas Luitsens
(- voor 1701)

Willem Klazes
(- na 1762)
x 09-02-1727
Sjoukje Hendriks
(21-03-1706 -)

Teetske Willems
(00-11-1727 - 27-01-1800)
x 01-06-1760
Binne Klazes van der KOOI
(12-04-1733 - 17-05-1803)

Willem Bartel van der KOOI
(13-05-1768 - 14-07-1836)
x 21-04-1805
Jetske Hayes
1779 - 08-06-1809

1. Binne Willems van der Kooi
(23-04-1806 – 22-07-1830)
2. Haye Willems van der Kooi
(18-10-1807 – 10-11-1890)
3. Gestorven zoon 1809

(29-07-1917 - 25-07-1986)

x 28-10-1948

Aafke POSTMA

(19-02-1923 - 11-04-2014)

Mattie (Bruining) HOEKSMA

(20-08-1958)